

Публічне управління та публічна служба США: приклад для України

Реформування вітчизняної системи державного управління у відповідності до демократичних стандартів якості неможливо ефективно проводити без належного кадрового та ресурсного забезпечення. Підготовка та навчання професійних кадрів – публічних управлінців починається з процесу формування загальнолюдського виміру особистості, який людина проходить в межах загальнонаціональної системи середньої і вищої освіти. Навчання в спеціалізованих навчальних закладах із підготовки кадрів для сфери публічного управління має за мету сформувати професійну фахову складову. Передумовою успіху є послідовне протягом усього періоду отримання освітніх послуг, виховання, метою якого є формування рис особистості, які гармонізуються із західноєвропейською культурою спілкування. Західноєвропейська культура особистості в ціннісній площині багато в чому відповідає американській культурі. Спільними рисами є повага до традиції, в основі якої закладено глибоке розуміння цінності свободи особистості, визнання її прав та законних інтересів як пріоритетів суспільного розвитку.

Стійку та ефективну систему публічного управління в Америці вдалося побудувати завдяки правовій дисципліні – неухильному дотриманні усіма громадянами норм Конституції і законів США. Свідоме визнання авторитету Конституції, як найвищого закону країни, в якому втілені найвищі ідеали людської свободи, здобуті попередніми поколіннями в тяжкій боротьбі, дозволяє сьогодні зберігати систему публічного управління у збалансованому стані. Так, головними принципами системи публічного управління США, що закріплені Конституцією 1789 року до сьогоднішнього часу залишаються наступні: 1. Три головні гілки влади - виконавча, законодавча та судова - є незалежними та відокремленими одна від одної. Повноваження, надані кожній із них, обережно врівноважуються повноваженнями двох інших гілок. Кожна з гілок влади слугує засобом контролю щодо можливих зловживань з боку інших влад. 2. Конституція разом із законами, прийнятими відповідно до її положень, та угодами, укладеними Президентом і схваленими Сенатом, стоїть над усіма іншими законами, виконавчими актами та правилами. 3. Всі особи рівні перед законом і мають рівне право на захист законом. Всі штати рівні, й

жоден із них не може зазнавати особливого ставлення з боку федерального уряду. В межах, визначених Конституцією, кожен штат повинен визнавати й поважати закони інших штатів. Уряди штатів так само, як і федеральний уряд, мають бути демократичними за формою, щоб остаточно влада належала народові. 4. Громадяни мають право змінювати форму системи державного управління засобами, визначеними в Конституції [1].

Конституція Сполучених Штатів Америки проголошує себе «найвищим законом країни». Суди витлумачили цей пункт так: якщо з'ясується, що конституції чи закони, ухвалені законодавчими органами або національним Конгресом окремих штатів, суперечать федеральній Конституції, вони не мають сили. Рішення Верховного Суду, прийняті протягом двох сторіч, утвердили й зміцнили цю доктрину конституційного верховенства. Остаточна влада належить американському народові, який, у разі виникнення бажання, може змінити основний закон, внівши конституційні поправки, або ж (принаймні теоретично) розробити нову Конституцію. Однак народ не реалізує свою владу безпосередньо. Щоденні справи державного управління він делегує державним службовцям – як тим, які обираються, так і тим, які призначаються [2].

Влада державних службовців обмежується Конституцією. Їхня діяльність має відповідати Конституції та прийнятим на її підставі законам. Виборних урядовців необхідно переобирати через певний час, тоді вони потрапляють під пильні очі громадськості. Урядовці, які призначаються, залежать від особи чи владної структури, що їх призначила, й можуть бути звільнені в будь-який момент. Винятком із цієї практики є довічне призначення президентом суддів Верховного Суду та інших федеральних суддів, оскільки вони мають бути вільними від політичних зобов'язань та впливів. Найчастіше американські громадяни виявляють свою волю через посередництво виборчої урни. Однак у випадку грубого порушення етичних норм або вчинення посадового злочину Конституція передбачає усунення державного службовця з його посади шляхом імпічменту. Стаття II (розділ 4) Конституції говорить: «Президент, Віце-президент і всі цивільні урядовці Сполучених Штатів мають бути усунені з посади шляхом імпічменту, якщо вони

будуть визнані винними у вчиненні державної зради, в хабарництві чи інших тяжких злочинах і провинах» [3].

Імпічмент — це звинувачення у вчиненні посадового злочину, що пред'являється урядовцеві законодавчим органом. Як визначено в Конституції, висувати звинувачення в грубому порушенні етичних норм чи вчиненні посадового злочину має право Палата Представників, ставлячи на голосування білль про імпічмент. Звинувачений урядовець постає перед судом Сенату, причому головує на ньому Голова Верховного Суду. Імпічмент вважається суворим заходом, тож у Сполучених Штатах до нього вдавалися в поодиноких випадках. З 1797 року Палата Представників порушувала справу імпічменту проти 16 федеральних службовців - двох президентів, одного члена Кабінету, одного сенатора, одного судді Верховного Суду й 11 федеральних суддів. Із них Сенат визнав винними сімох, причому всі вони були суддями.

Із зазначеного можна зробити висновок, що функціональність системи та спроможність нею виконувати свої завдання залежить від дотримання усіма суб'єктами цієї системи погоджених правил поведінки. Таким чином, реформування системи публічного управління в Україні слід розпочинати із зміни світоглядних парадигм, із відходу від пострадянської нігілістичної правової традиції та переходу до якісно нового стану правової культури та свідомості, де пріоритетами будуть виступати загальнолюдські цінності демократичних суспільств. Усвідомлення громадянами того факту, що будь-які зміни на краще завжди починаються із дотримання спільних правил поведінки – норм права і законів, дасть змогу зробити перший крок в розв'язанні існуючих проблем кадрового забезпечення публічної служби.

Список використаних джерел

1. Конституційне право зарубіжних країн: Навч. посібник / М.С. Горшеньова, К.О. Закоморна, В.О. Ріяка та ін.; За заг. ред.. В.О. Ріяки. – 2-е вид., допов. і перероб. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.

2. Конституція США [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://amerikos.com/usa/constitution-s>

3. Шредер Р., Глік Н. Система державного управління в США / Р. Шредер. – Державний Департамент США, Відділ міжнародних інформаційних програм, 2001. – 127 с.